Teknologiateollisuus

EU/2021/1464, EU/2021/1463
Valtioneuvoston U-kirjelmä 22/2022 vp

Lausunto valtioneuvoston U-kirjelmästä eduskunnalle koskien ehdotusta neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun päätöksen muuttamiseksi (omien varojen päätös) sekä ehdotusta neuvoston asetukseksi vuosia 2021-2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta annetun asetuksen muuttamiseksi (rahoituskehysasetus)

Teknologiateollisuus ry tukee suurelta osin valtioneuvoston kantoja. **Suomen kantoja tulee tarkentaa myöhemmin**, kun hiilirajamekanismin, päästökaupan ja pilari 1:n mallin valmistelu etenee ja vaikutusarvioita voidaan tarkentaa (tässä oletetaan, että pilari 1:llä tarkoitetaan OECD:n pilari 1:n Amount A -veromallia, ja Amount B on rajattu omien varojen ehdotuksen ulkopuolelle). Varsinkin pilari 1:n valmistelu on täysin kesken OECD:ssa, eikä EU-direktiiviehdotusta annettane nykytietojen mukaan ennen loppuvuotta. Arviointi omana varana on siis paitsi ennenaikaista, hyvin pitkälti mahdotonta.

Teknologiateollisuus on sitoutunut Suomen hallitusohjelman mukaiseen hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteeseen sekä EU:n vuotta 2030 koskevaan kasvuhuonekaasujen vähintään 55 %:n vähennystavoitteeseen ja tavoitteeseen ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä. **Teknologia-alan yritykset ovat sitoutuneet investoimaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen miljardeja euroja ja tarjoamaan samalla Suomelle lupaavaa vientipotentiaalia kymmenien miljardien arvosta.** Teollisuuden vähähiilitiekartoissa on tunnistettu yli 10 MtCO2-e/v. päästövähennyspotentiaali vuoteen 2035 mennessä ja teollisuudelta odotetaan 6–8 MtCO2-e/v. päästövähennyksiä. Venäjän helmikuussa alkanut hyökkäyssota Ukrainaan tulee vaikuttamaan merkittävästi siihen, että **Suomen tulee pyrkiä nopeasti kasvattamaan energiaomavaraisuuttaan ja irtautumaan niin sähkön kuin muidenkin energiatuotteiden tuonnista Venäjältä.** Mahdollisten EU-tason verojen ja maksujen tulisikin liittyä alueisiin, joilla tavoitellaan käyttäytymisvaikutuksia koko unionin alueella ja jossa muutoksia voidaan saavuttaa parhaiten EU-tason ratkaisuilla. **Green Dealin yhteydessä valmisteltavia veroja tulisi silti ensisijaisesti selvittää ympäristönäkökulmasta,** ei fiskaalisista tavoitteista.

- Pidämme valtioneuvoston tavoin tärkeänä omien varojen järjestelmää, joka on yksinkertainen, läpinäkyvä, **oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas.**
- Lähtökohtana tulee olla, **etteivät muutokset suhteettomasti lisää Suomen maksutaakkaa tai aiheuta muuten kohtuuttomia lisäkustannuksia** Suomen kansantaloudelle ja talouden toimijoille.
- Pidämme myös tärkeänä, että **omia varoja ja verotusta koskeva päätöksenteko kuuluu jatkossakin kaikille jäsenvaltioille**.
- **Teknologiateollisuus suhtautuu lähtökohtaisesti varauksellisesti EU:lle kaavailtuun omaan verotusoikeuteen**, koska EU-tason verot vievät väistämättä tilaa kansalliselta veropolitiikalta.
- Uusien mallien käyttöönoton yhteydessä **tulee huomioida Suomen ja suomalaisyritysten kilpailukykyisyyden ylläpito**. Siksi emme kannata päästökauppajärjestelmän laajentamista tie- ja meriliikenteeseen, koska voisi nostaa suomalaisyritysten logistiikkakuluja kohtuuttomasti. Päästökauppajärjestelmää voidaan harkita laajennettavaksi koskemaan erillislämmitettyjä rakennuksia ja jätteenpolttoa.
- **Verouudistuksissa tulisi ensisijaisesti tavoitella kansainvälisiä sopimuksia**. Globaalista mallista poikkeava yritysverotus vahingoittaa kilpailukykyä (vastatoimet), sekä aiheuttaa hallinnollisia kuluja yrityksille ja verohallinnoille.

Teknologiateollisuus ry
Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Teknologiateollisuus

- On nurinkurista, että keskeneräiset veromallit, joita on valmisteltu tuloksettomasti, nyt hyväksyttäisiin EU:n budjetin tuloeriksi. Sille, ettei veromalleja ole vielä hyväksytty, on erittäin hyviä perusteluita. **Tulisikin varmistaa, ettei uudet omat varat -ehdotuksella pusketa läpi veromuutoksia, joissa tosiasiassa on joku muu tavoite, tai ovat raskaampia, kalliimpia, vaikutuksiltaan moninaisempia ja laaja-alaisempia kuin tässä komission esityksessä esitellään.**
- **Tietosuojariski tulee huomioida tarkoin mahdollisessa EU:n pilari 1-direktiivissä.**
- Teknologiateollisuus **ei kannata uuden ilmastotoimien sosiaalisen rahaston perustamista.**

1 Komissio ehdottanut lukuisia lisäyksiä EU:n omien varojen järjestelmään

Alun perin 2018 annetussa Euroopan komission omien varojen ehdotuksessa on huomattava määrä lisäyksiä EU:n omien varojen järjestelmään. Näistä käsillä on nyt osa, alla olevasta listasta kohdat 1 ja 4-6.

Ehdotetut uudet omat varat 2018 ehdotuksessa[1]:

1. EU:n digivero -> **korvattu ehdotuksella 15 % Pilari 1:n verotuotoista**
2. 3 %:n maksu perustuen CCCTB-mallin yritysveropohjaan (yhtenäinen yhdistetty yritysveropohja, common consolidated corporate tax base) -> todennäköisesti korvataan 2023 annettavalla BEFIT-direktiiviehdotuksella
3. Sisämarkkinavero tai -maksu (Single Market Tax/ Access Fee) -> ei tarkempaa tietoa valmistelun tilanteesta
4. **75% hiilidioksidikustannusten rajamekanismi valituille aloille (Carbon Border Adjustment Mechanism CBAM) -tuotoista**
5. **25 % (alun perin 20 %) päästökauppajärjestelmän tuottamista tuloista EU:n budjettiin**
6. **Päästökaupan laajentaminen tie- ja meriliikenteeseen sekä rakennusten erilllislämmitykseen ja -jäähdytykseen**
7. Finanssitransaktiovero (FTT)
8. Tulleista jäsenmaiden nyt pidättämä 20 % lasketaan 10 %:iin. -> nostettiin 25 %:iin 2021 alusta
9. Omia varoja vähentävät tätä nykyä erilaiset jäsenmaksujen korjaus- ja bruttovähennysmallit, joilla pyritään kohtuullistamaan muutamien maiden maksuosuuksia. Korjaukset kasvattavat muiden maiden maksuosuutta. Jäsenmaksujen vähennysmalleja on ehdotettu poistettavaksi kokonaan.

Jäsenmaksuja ja alv-maksuja pidetään usein melko oikeudenmukaisina EU-budjetin erinä, koska ne perustuvat suoraan jäsenvaltioiden suhteelliseen maksukykyyn. Tullimaksut puolestaan ovat aidosti EU:n omia varoja, koska ne perustuvat yhteiseen kauppapolitiikkaan. EU:n oman verotusoikeuden osalta tulee miettiä, kuka on varsinainen veronmaksaja, kuka lopulta kantaa kulun (vero/jäsenmaksu) ja onko vaikutus jäsenmaille oikeudenmukainen.

[1] Komission ehdotus EU:n elpymispaketin rahoituksesta 27.5.2020 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet_3_04.06.pdf
Komission ehdotus omista varoista 2018 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/system-own-resources-may2018_en.pdf

Teknologiateollisuus

1.1 Pilari 1

OECD:ssä on valmisteltu kansainvälisen yritysverotuksen kokonaisuudistusta jo vuosia. Tavoitteena on uudistaa kansainvälistä yritysverotusta talouden digitalisoitumisen vuoksi. Uudistus kattaisi noin 140 maata. Uusi Pilari 1 Amount A -veromalli tarkoittaisi verotuottojen kohdistumista tuotteen tai palvelun markkina-/kulutusmaalle, vaikka yrityksellä ei olisi fyysistä toimipaikkaa siellä. Uusi veromalli kohdistuu yli 20 miljardin euron liikevaihdon omaaviin, kannattaviin kansainvälisiin konserneihin. Konsernin voitot jaettaisiin normaalituottoa vastaavaan osaan ja sen ylittävään osaan, josta osa allokoitaisiin kaavamaisen laskelman mukaan palveluiden ja tuotteiden ostajien ja käyttäjien sijaintivaltioille. Pilari 1:n Amount A:n mallisääntöjen kokonaisvalmistelu on yhä niin kesken, etteivät malliin lokakuussa 2021 sitoutuneet maat varmuudella voi tietää, mistä ovat alustavasti sopineet.

Euroopan komissio on ilmoittanut, että pilari 1 saatetaan EU:ssa voimaan direktiivillä. Tavoitteena on yhdenmukaisempi lainsäädäntö EU-alueella, ettei lopputuloksena ole 27 erilaista veromallia. OECD:n Pilari 1 Amount A:n lausuntokierrokset ovat olleet käynnissä alkuvuoden 2022 ja niiden oletetaan kestävän vähintään kesään 2022 saakka. Vasta tämän jälkeen nähdään millainen kansainvälinen pilari 1 -malli on ja minkälainen EU-direktiivi sisällöltään olisi. Komissio onkin ymmärrettävästi lykännyt direktiivin antamista ja alustavien tietojen mukaan se annettaisiin kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Teknologiateollisuus ry antoi lausunnon koskien Amount A:n sääntöjä, joiden perusteella markkinamaa määräytyy (revenue sourcing). Pääkommenttejamme olivat, että sääntely on aivan liian monimutkaista, aiheuttaa tulkintariitoja ja valtavia hallinnollisia kuluja veronmaksajille ja verohallinnoille. Tiedon kerääminen kuluttajan sijainnista palvelun kulutushetkellä tai lopullisen myyntimaan selvittäminen esimerkiksi komponenttivalmistajalle voi olla mahdoton tehtävä, jos komponentin matkaa lopputuotteeksi ja väli- sekä lopputuotteiden myyntiketjua tulee seurata lopulliseen kulutusmaahan saakka.

Pilari 1 -veromalli sisältää valtavan tietosuojariskin

Yksi suurimpia haasteita Pilari 1:n osalta ovat kuitenkin tietosuojaan liittyvät haasteet (data privacy). Käytännössä kulutusmaa määritellään tuote- ja palveluryhmien osalta eri säännöin. Pääidea on kuitenkin selvittää kuluttajan tai käyttäjän sijainti kulutushetkellä tai lopullinen myyntipaikka. Sijaintia voitaisiin määritellä esimerkiksi käyttäjän tai kuluttajan laitteen reaaliaikaisen geolokaatiodatan tai IP-osoitteen, käyttäjän profiilissaan antaman sijaintitiedon, toimitus- tai laskutusosoitteen tai puhelinnumeron maakoodin perusteella.

EU:ssa on jo pidempään pyritty lainsäädännöllä suojaamaan kuluttajien tietoja esimerkiksi GDPR-sääntelyllä. Nykyisessä maailmantilanteessa sensitiivisen datan suojaaminen esimerkiksi Venäjältä on koko Suomen kannalta tärkeää. Siksi sijainti- ja käyttäytymisdatan kerääminen ja luovuttaminen usean yrityksen kautta esimerkiksi Kiinassa tai USA:ssa sijaitsevalle emoyhtiölle, vain verotusoikeuden pienen siivun allokoimiseksi tuntuu harkitsemattomalta. **Tietosuojakysymykset tulee huomioida tarkoin myös mahdollisessa EU:n pilari 1-direktiivissä:**

- Mitä tietoa on perusteltua kerätä?
- Voidaanko pienikin, konsernin ulkopuolinen yritys velvoittaa keräämään ja luovuttamaan edelleen kuluttajien geolokaatiodataa? Kuinka suuria järjestelmäkuluja ja tietosuojariskejä tiedonkeruusta koituu pk-yritykselle?

- Pitääkö GDPR-sääntelyä uudistaa, jotta tiedon kerääminen on mahdollista yritykselle, joka ei ole veronmaksuvelvollinen (onko tällaisella kolmannella osapuolella perusteltu syy kerätä ja luovuttaa kuluttajadataa)?
- Täytyykö konsernien ja ulkopuolisten yritysten neuvotella sopimuksensa uudelleen, jotta konsernit voivat velvoittaa esim. myynti- ja jakeluyhtiöt keräämään verotukseen tarvittavat sijaintitiedot? Kuinka paljon kustannuksia ja tietosuojariskejä tästä aiheutuu?

1.2 Hiilidioksidikustannusten rajamekanismi valituille aloille, Carbon Border Adjustment Mechanism CBAM

Komission ehdotuksen mukaan hiilirajamekanismi pantaisiin toimeen EU:n päästökauppajärjestelmästä erillisenä, mutta sitä peilaavana päästöoikeussertifikaattien kauppaan perustuvana järjestelmänä. Päästösertifikaatin hinta on tarkoitus asettaa jäljittelemään EU:n päästöoikeuden hintaa. Mekanismi astuisi voimaan vuoden 2023 alussa, mutta maksuja alettaisiin kerätä vasta vuonna 2026. Hiilirajamekanismi koskisi viittä sektoria: sementti, teräs ja rauta, alumiini, lannoitteet ja sähkö.

Edelleen komission ehdotuksen mukaan 75 % jäsenvaltion CBAM-päästöoikeussertifikaattien myynnistä saamista tuloista siirrettäisiin unionin budjettiin omana varana. Näin 25 % tuloista jäisi jäsenvaltiolle ns. kantopalkkiona. Komission ehdottama kantopalkkio-osuus on sama kuin nykyisin tullien osalta sovellettava palkkio-osuus.

Komission arvion mukaan hiilirajamekanismi tuottaisi vuosittain tuloja yhteensä noin 1,8 MRD€ euroa. Suomen osuus hiilirajamekanismin tuloista olisi karkeasti arvioiden keskimäärin vuosittain noin 40-50 M€, joka johtuu suurimmaksi osaksi sähkösektorin mukaan ottamisesta. Ilman sähkön tuontia Suomen osuus olisi reilut 10 M€.

Suomen kannassa laskelmien perustana ja myös komission ehdotukseen sisältyvissä vaikutusarvioissa on käytetty päästöoikeuden keskiarvohintana 55 €/t CO2 vuosien 2026-2030 osalta. On syytä huomata, että esimerkiksi vuoden 2022 huutokauppojen keskihinta on ollut yli 81 €/t CO2. Kirjelmässä on aivan oikein todettu, että tällä hetkellä ei ole selvyyttä siitä, miten tai mille tasolle päästöoikeuksien – ja siten hiilirajamekanismien päästöoikeussertifikaattien hinta asettuisi sen jälkeen, kun päästökauppaa olisi laajennettu koskemaan myös tieliikennettä ja rakennusten erillislämmitystä. Todennäköisesti nämä laajennukset nostavat päästöoikeuden hintaa entisestään, koska kyseisten sektorein päästövähennystoimien rajakustannukset ovat huomattavasti korkeampia kuin nykyiseen päästökauppasektoriin kuuluvilla teollisuuden aloilla.

Teknologiateollisuus ehdottaakin, että vaikutusten kuvaukseen lisättäisiin samaan tapaan kuin päästökauppaa koskevassa osuudessa arvio Suomen CBAM-maksuosuudesta, kun päästöoikeussertifikaatin arvo on 80 €/t CO2.

Toisaalta kirjelmässä on todettu, että sähkön merkitys Suomelle osana hiilirajamekanismia vaatii vielä jatkoselvityksiä. Kirjelmässä mainitaan olennaisena sähkön tuontitarvetta pienentävänä tekijänä mm. Olkiluoto 3 -ydinvoimareaktorin kaupallisen käytön aloittamiseen vuonna 2022.

Teknologiateollisuus haluaa huomauttaa, että Venäjän helmikuussa alkanut hyökkäyssota Ukrainaan tulee vaikuttamaan merkittävästi siihen, että Suomen tulee pyrkiä nopeasti kasvattamaan energiaomavaraisuuttaan ja irtautumaan niin sähkön kuin muidenkin energiatuotteiden tuonnista Venäjältä. Suomi tuo Venäjältä sähköä noin 3 TWh vuodessa, joka vastaa noin 14 %:a vuotuisesta sähkön kulutuksesta. Olkiluoto 3 -ydinreaktion käyttöönotto ja tuulivoiman lisääminen nostavat Suomen energiaoma-varaisuutta merkittävästi jo

Teknologiateollisuus

lähiaikoina. Ehdotammekin, että CBAM-päästöoikeussertifikaattien tarkastelussa käytetään esisijaisesti arviota, jossa ei ole mukana sähkösektoria.

Teknologiateollisuus on antanut 28.10.2021 Talousvaliokunnalle lausunnon valtioneuvoston kirjelmästä U 57/2021 vp, joka koski komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi hiilirajamekanismista. Tuolloin antamassamme lausunnossa olemme arvioineet hiilirajamekanismin vaikutuksia sekä hiilivuotoriskin alaisille toiminnoille, että suomalaisen valmistavan teollisuuden kilpailukyvylle.

Hiilirajamekanismia koskevassa lausunnossaan Teknologiateollisuus esitti varauksia EU:n omien varojen järjestelmän, eli rahoituskehyksen tulopuolen, kehittämiseen hiilirajamekanismin kautta. Totesimme tuolloin, että mekanismin hyötyjä hiilivuoden ehkäisyyn ja toisaalta mekanismin aiheuttamia kielteisiä kilpailukykyvaikutuksia EU-viennille on hyvin vaikea arvioida luotettavasti. Lausuntomme mukaan EU:n rahoitusjärjestelmän jatkokehittämisen, mukaan lukien uusien omien varojen kuten hiilirajamekanismin avulla saatavien tulojen mukaanoton, **lähtökohtana tuleekin olla, etteivät järjestelmään tehtävät muutokset suhteettomasti lisää Suomen maksutaakkaa tai aiheuta muuten kohtuuttomia lisäkustannuksia Suomen kansantaloudelle ja talouden toimijoille**.

Kuten edellä jo mainittiin, on valtioneuvoston kirjelmässä arvioitu Suomen osuudeksi hiilirajamekanismin osalta ilman sähkön tuontia reilut 10 M€. Korkeammalla, reilun 80 euron CO2-päästöoikeussertifikaatin hinnalla laskettuna kustannus kohoaisi noin 15 M€, mikä tulee ottaa huomioon Suomelle ehdotuksista kokonaisuutena aiheutuvaa maksutaakkaa.

1.3 Päästökauppajärjestelmän tuottamista tuloista 25 % EU:n budjettiin

Teknologiateollisuus on sitoutunut Suomen hallitusohjelman mukaiseen hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitteeseen sekä EU:n vuotta 2030 koskevaan kasvuhuonekaasujen vähintään 55 %:n vähennystavoitteeseen ja tavoitteeseen ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä. Teknologiateollisuudella ei ole ollut huomautettavaa siihen, että komission Fit for 55 -kokonaisuuteen sisältyvän päästökauppadirektiivin muutosesityksen mukaan päästökauppasektoriin kuuluvan teollisuuden päästövähennystavoite kiristyy aiemmasta 42 %:sta 61 %:iin.

Teknologia-alan yritykset ovat sitoutuneet investoimaan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen miljardeja euroja ja tarjoamaan samalla Suomelle lupaavaa vientipotentiaalia kymmenien miljardien arvosta. Teollisuuden vähähiilitiekartoissa on tunnistettu yli 10 MtCO2-e/v. päästövähennyspotentiaali vuoteen 2035 mennessä ja teollisuudelta odotetaan 6–8 MtCO2-e/v. päästövähennyksiä.

Suomalaisen vientiteollisuuden kilpailuasemaan vaikuttaa eniten juuri päästöoikeuksien hinnan muutos. Suuri vaikutus on epäsuorilla kustannuksilla eli päästöoikeuksien hinnan siirtymisellä sähkön hintaan. Nykyisen päästökauppajärjestelmän johdosta EU:n energiaintensiiviselle teollisuudelle tulee noin 10 MRD€ lisäkustannus vuosittain. Vastaavaa rasitetta ei ole useimmilla EU:n ulkopuolisilla kilpailijoilla. Suomalaisen prosessiteollisuuden päästöt ovat pienempiä kuin Euroopassa keskimäärin, mutta meillä sähköintensiivisyys on puolestaan korkeampi. Tämän seurauksena korkeampi päästöoikeuden hinta nostaa suomalaisen teollisuuden kustannuksia enemmän kuin eurooppalaisten kilpailijoiden. Tämä taas heikentää teollisuuden kannattavuutta ja yritysten kykyä investoida puhtaaseen teknologiaan.

Teknologiateollisuus

Voimakkaasti nouseva päästöoikeuden hinta saattaa johtavaa tuotannon siirtymiseen osittain EU:n ulkopuolelle joko siten, että olemassa olevia tuotantolaitoksia suljetaan EU:ssa ja siirretään EU:n ulkopuolelle tai siten, että EU:n ulkopuolella rakennetaan uutta tuotantokapasiteettia tuottamaan tuotteita myös EU:n markkinoille (=hiilivuoto). Tämä siitä huolimatta, että EU:n teollisuuden ominaispäästöt ovat jo nyt pienempiä kuin muualla maailmassa keskimäärin.

Päästökaupan osalta Suomen päästökauppatulot olivat 409 M€ vuonna 2021 (päästöoikeuden keskihinta oli 54 €/t CO2. Alustavan arvion mukaan Suomen päästökauppatuloista siirrettäisiin omana varana EU-budjettiin noin 175 milj. euroa keskimäärin vuosittain ajanjaksolla 2026-2030, jolloin Suomen maksuosuus olisi noin 1,4 %. Maksuosuuteen sisältyvät myös ns. laskennalliset päästökauppatulot, jotka eivät tuota jäsenvaltiolle todellisia tuloja. Valtioneuvon kirjelmässä on aivan oikein tunnistettu myös päästöoikeuksien hinnan voimakas nousu ja arvioitu, että jos hinta nousisi vuosina 2026-2030 keskimäärin 80-100 euron tasolle, nousisivat kerätyt tulot vastaavasti karkeasti arvioiden 18-23 MRD€ tasolle, josta Suomen osuus olisi noin 250-320 M€.

Kokonaisuutena valtioneuvoston on kuitenkin päätynyt arviossaan siihen, että päästökauppatulojen käyttö omana varana vaikuttaisi olevan Suomelle EU-maksujen kannalta taloudellisesti edullinen ratkaisu johtuen Suomen BKTL-osuutta (1,70%–1,75 %) pienemmästä maksuosuudesta (1,4 %). Edelleen kirjelmässä on todettu, että etu kasvaa, jos päästöoikeuden hinta nousee ennustettua suuremmaksi, kun päästökauppatuloista saatava rahoitus kasvaa ja vähentää edelleen BKTL-varalla rahoitettavaa osuutta.

Teknologiateollisuus yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyihin laskemiin ja arvioon siitä, että kokonaisuus kirjelmässä käytetyllä päästökaupan parametreillä on Suomelle edullinen. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että valtaosa EU:n uusista omista varoista kerättäisiin tieliikenteen ja rakennusten erillislämmityksestä saatavien uusien päästökauppatulojen kautta. Kirjelmässä on niinikään todettu, että suurimmat taloudelliset hyödyt realisoituisivat Suomen EU-maksun näkökulmasta kuitenkin vasta vuodesta 2026 alkaen, kun myös uusi tieliikenteen ja rakennusten päästökauppa tuottaisi tuloja myös EU-budjettiin. **Kirjelmään tulisi sisällyttää laskelma tilanteesta, jossa päästökauppaa ei laajenneta.**

Olemme antaneet 20.10.2021 eduskunnan liikennevaliokunnalle lausunnon valtioneuvoston kirjelmästä U60/2021 vp, joka koskee päästökauppaa ja sen laajentamista:

Olemme lausunnossamme ehdottaneet, että Suomi vaatisi komissiota viipymättä tekemään kattavan arvioinnin rakennusten erillislämmityksen liittämisestä päästökaupan piiriin. Selvityksessä tulisi arvioida erityisesti laajentamisen vaikutuksia päästöoikeuden hintaan. Rakennusten lämmitystavat vaihtelevat suuresti eri jäsenmaissa: Pohjoismaissa ja eräissä Itä-Euroopan maissa kaukolämmityksen osuus on merkittävä, mutta Keski- ja Etelä-Euroopassa vallitseva lämmitysmuoto on rakennuskohtainen maakaasulämmitys. Rakennusten lämmitysjärjestelmien viherryttäminen ja energiatehokkuustoimet ovat edullisia keinoja päästöjen vähentämiseen. EU:n Renovation Wave -aloitetta tulisi kohdentaa juuri tähän.

Lisäksi muistutimme siitä, että liikennesektorilla hiilidioksidipäästöjen vähentämisen rajakustannukset ovat huomattavasti korkeampia kuin esimerkiksi energiantuotannossa ja energiaintensiivisessä teollisuudessa. Siksi emme kannata liikennepolttoaineiden ottamista EU:n päästökaupan piiriin. Liikenteessä tärkeimmät ohjauskeinot ovat biopolttoaineiden sekoitusvelvoite ja kansalliset liikennepolttoaineiden verot.

Myöskään merenkulun sisällyttäminen EU:n nykyiseen päästökauppajärjestelmään ei ole mielestämme kannatettavaa, koska se nostaa sekä päästöoikeuksien hintaa että merenkulun

Teknologiateollisuus

kustannuksia. Merenkulun kilpailukyky on eurooppalaiselle teollisuudelle elintärkeä. Kaikki päätökset merenkulun hiilidioksidipäästöjen hinnoittelussa on tehtävä kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n piirissä ja globaalisti kattavasti.

Yhteenvetona voidaan todeta:

- **Emme kannata päästökauppajärjestelmän laajentamista tie- ja meriliikenteeseen, koska voisi nostaa suomalaisyritysten logistiikkakuluja kohtuuttomasti.**
- Päästökauppajärjestelmää **voidaan harkita laajennettavaksi koskemaan erillislämmitettyjä rakennuksia ja jätteenpolttoa.**
- Toisaalta **päästökauppatulojen ohjaaminen vähähiiliteknologioiden kehittämiseen ja innovaatioihin on kannatettavaa.** On kuitenkin huolehdittava siitä, että varsinaisilta päästökauppa-aloilta eli teollisuudelta kerätyt päästökauppatulot ohjautuvat ensisijaisesti niitä toimialoja, joilta varat on kerätty.
- Olemme myös pitäneet tärkeänä sitä, että **jäsenvaltioille on varmistettu riittävät varat kansallisesti toteutettaviin päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatiotoimiin, kuten Suomessa valmisteilla olevaan energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistukeen.**
- EU:ssa päästöoikeuksien nouseva hinta ohjaa päästökauppasektoria tehokkaasti ja nopeasti päästöjen vähentämiseen. **Euroopan unionin on edistettävä hiilidioksidipäästöjen hinnoittelua myös maailmanlaajuisesti**, sillä yhteiset globaalit ja WTO-yhteensopivat pelisäännöt ovat paras tapa varmistaa tasapuoliset kilpailuedellytykset eurooppalaiselle teollisuudelle.
- Huomauttaisimme myös siitä, että FF55-säädöspakettiin sisältyvässä energiaverodirektiivin uudistamisessa on asetettu yhdeksi tavoitteeksi ”säilyttää jäsenvaltioiden mahdollisuus energiaverotuottoihin”. Nyt ehdotettavassa omien varojen laajentamisessa myös hiilirajamekanismista (CBAM) ja päästökaupasta saataviin tuloihin, **ohjauskeinojen mahdollinen päällekkäisyys tulee huomioida**. Myös sen osalta, millaisia rajoituksia mahdollinen päällekkäisyys aiheuttaa jäsenvaltioiden mahdollisuuteen verotuottoihin.

2 Vanhoja veroehdotuksia uusilla perusteluilla

Veroehdotukset eivät ole uusia ja niitä on ehdotettu mm. EU:n kilpailukyvyn, talouskasvun ja toimivien sisämarkkinoiden edistämiseen, Brexitin myötä laskevien jäsenmaksujen korvaamiseen, veronkierron estämiseen sekä keinoksi ohjata käytöstä vähähiilisyyttä edistävään suuntaan. Tulevaisuudessa nämä verot menisivät suoraan EU:n budjettiin. Arvioitaessa omien varojen kokonaisuutta, keskeistä on tarkastella myös jäsenvaltioiden kokonaismaksuosuuden kehitystä. Rajattujen verotulojen kohdistaminen EU:lle voisivat hillitä jäsenvaltioiden jäsenmaksujen nousua, mutta nyt esitykseen on sisällytetty uusi ilmastotoimien sosiaalinen rahasto, joka syö pitkälti tämän vaikutuksen. Suomen saanto sosiaalisesta ilmastorahastosta jää selvästi Suomen maksuosuudesta. **Teknologiateollisuus ei kannata uuden ilmastotoimien sosiaalisen rahaston perustamista.** EU:lla on entuudestaan lukuisia instrumentteja - esim. ESR, joita voidaan tarvittaessa käyttää. Ilmastotoimien sosiaaliset vaikutukset ovat lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden vastuulla. EU:n ei tule olla aktiivinen toimija sosiaaliturvassa. **Teknologiateollisuus ei kannata mallia, jossa yhteisvastuullisesti maksetaan muiden EU-jäsenmaiden energiapoliittisista virheistä.**

Tulisikin varmistaa, **ettei nyt käsillä olevalla perustelulla pusketa läpi veromuutoksia, joissa tosiasiassa on joku muu tavoite, tai ovat raskaampia, kalliimpia, vaikutuksiltaan moninaisempia ja laaja-alaisempia kuin komission esityksessä esitellään.**

EU:n budjetista iso osa suunnataan vähähiilisyyttä edistäviin hankkeisiin. Siitä näkökulmasta ehdotus rahoittaa budjettia ympäristöveroilla on ymmärrettävä. **Green Dealin yhteydessä valmisteltavia veroja tulisi silti ensisijaisesti selvittää ympäristönäkökulmasta,** ei fiskaalisista tavoitteista. Ympäristöverojen tavoitteena on ohjata vähähiilisempään toimintaan. Esimerkiksi hiilidioksidipäästöihin perustuva vero toimii tavoitteensa mukaisesti, jos veron tuotto pienenee (vähemmän päästöjä = vähemmän verotuloja). Jos ympäristöveroja säädetään budjetin tilkkeeksi mahdollisimman suurella tuotolla, vero ei välttämättä ole laadittu kestäväksi kannustimeksi vähähiilisyyteen.

On huomioitava myös ehdotettujen verojen mahdolliset negatiiviset vaikutukset. Liiketoiminta on globaalia, eikä EU:n kilpailukykyä edistetä uusilla, muusta maailmasta poikkeavilla veromalleilla. Vaikeiden vuosien, koronakriisin ja sodan aiheuttamien vaikutusten puristamia yrityksiä ei pelasteta lisäveroilla, poukkoilevalla verotuksella, monimutkaisen verotuksen aiheuttamilla hallinnollisilla kuluilla, kaksinkertaisella verotuksella tai protektionistisen verotuksen synnyttämillä kauppasodilla. OECD:n valmistelu, paitsi pilareiden 1 ja 2 valmistelussa, myös globaalin energiaverotuksen sääntöjen valmistelemiseksi pitää ottaa huomioon EU:n lainsäädäntövalmistelussa sekä omien varojen päätöksen arvioinnissa. Mikäli EU-verotus aiheuttaa ristiriitoja globaalin verotuksen kanssa, voi olla, että esimerkiksi pilarit jäävät toteutumatta, kauppapoliittiset jännitteet muuttavat välillisesti verokertymiä, kansainvälinen päästökauppajärjestelmä tai hiilen lattiahintamekanismi muuttavat sääntelykehikkoa.

3 Laskelmiin sisältyy paljon epävarmuutta

Valtioneuvoston kirjelmässä on esitetty havainnollistavia laskelmia, miten nyt ehdotettavat uudet omat varat vaikuttaisivat Suomeen taloudellisesti. **Teknologiateollisuus ry yhtyy valtionneuvoston arvioon, että laskelmiin sisältyy paljon epävarmuutta ja kantoja on pakko tarkentaa myöhemmin uudelleen.** Esimerkiksi pilari 1:n ja pilari 2:n (minimiverotus, josta direktiiviehdotus on annettu joulukuussa 2021) osalta komission laskelmat perustuvat OECD:n vanhoihin laskelmiin. Vaikutusarviot tulee päivittää, mm. jotta nähdään jo tehtyjen kansainvälisten veromuutosten vaikutus (mm. OECD:n BEPS-hanke, EU:n Anti Tax Avoidance -direktiivi, viranomaisten tiedonsaannin ja -vaihdon tehostaminen, USA:n GILTI). OECD:n laskelmien mukaan molempien pilareiden käyttöönotto lisäisi yhteensä yhteisöveron tuottoja globaalisti 50−80 MRD$. Lisäys tulisi pääasiassa siitä, että yritysverotuksessa otettaisiin käyttöön globaali minimiverotus. Lisäksi verotulot jakautuisivat eri maiden kesken niin, että verotuloja kohdistuisi 100 MRD$ nykyistä enemmän varsinkin isoille markkinamaille, so. maille, jossa noita veromallin kattamia tuotteita ja palveluja kulutetaan. Mm. European Centre for International Political Economy (ECIPE) tutkimuksen mukaan OECD:n valmistelema Amount A -malli on epäedullinen pienille avoimille vientivaltioille kuten Suomi. Mallit ovat kuitenkin monelta osin vielä auki, joten vaikutuksia suomalaisyrityksille ja Suomelle on vaikea arvioida vielä.

4 EU:n oma verotusoikeus ja määräenemmistöpäätöksenteko veroasioissa

EU:lla ei ole omaa verotusvaltaa. Verotus on vielä jokaisen jäsenmaan suvereniteetin piirissä ja verotusta koskevat päätökset tulee tehdä jäsenmaiden yksimielisellä päätöksellä. EU:lle ei tule perustaa omaa veroviranomaista, vaan mahdolliset uudet omat varat tulee kerätä jäsenmaiden viranomaisten toimesta. Teknologiateollisuus kyseenalaistaa kirjelmässä olevan kommentin, että ”Uusi OECD-verosopimuksen 1 pilariin perustuva oma vara olisi laskennallinen rahoitusosuus eikä siten yrityksille osoitettu vero tai maksu.” Kyseessä on vero ja päätöksenteon tulee olla yksimielistä, kuten veroasioissa aina.

Teknologiateollisuus

On syytä pitää mielessä, että komissio on hyvin vahvasti ehdottanut määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä myös veroasioissa. Määräenemmistöpäätöksenteko veroasioissa tarkoittaisi, että EU:n verolainsäädäntöä koskeviin päätöksiin tarvittaisiin 55 % jäsenmaista kannatus (15/27 jäsenmaata) ja ehdotusta kannattavien jäsenmaiden väkiluvun tulee olla vähintään 65 % EU:n kokonaisväestöstä (448 miljoonaa, Suomi muodostaa 1,2 % kokonaisväestöstä). Tällöin pienillä jäsenmailla ei olisi entisen kaltaista vaikuttamismahdollisuutta verotuksen osalta. Määräenemmistöpäätöksentekoon verotuksessa ei tule siirtyä.

- Kansainvälisen verotuksen uudistuksissa on **puolustettava Suomen verotusoikeutta ja suomalaisten yritysten etua.**
- Ei omaa verotusoikeutta EU:lle, verotulot jäsenmaille. Mikäli EU:n budjettiin ohjataan uusia vero- tai tullituloja, jäsenvaltioiden tulee kerätä ja tilittää ne (kansallisen talousarvion kautta).
- **Ei määräenemmistöpäätöksentekoa** veroasioihin EU:ssa.
- Veroraportoinnin yhtenäistämisestä päättäminen määräenemmistöpäätöksin mahdollista, ei tule laajentaa varsinaisen verolainsäädännön säätämiseen.
- Komission tulee tehdä kattava vaikutusarvio uusien ehdotettujen verojen vaikutuksesta talouskasvuun, kilpailukykyyn ja kauppasuhteisiin.

5 Muut EU:n uudet omat varat ehdotukset

EU:ssa on ehdotettu myös muita uusia omia varoja, kuten aiemmin kappaleessa 1 kuvataan. Alla lyhyet kommenttimme näihin.

5.1 BEFIT

Ehdotus korvasi EU:ssa pitkään valmistellun CCCTB-ehdotuksen (yhteinen yhdistetty yritysveropohja). BEFIT-malli sisältäisi yhteisen veropohjan ja voittojen jakamiskaavan jäsenvaltioiden kesken. Mallissa hyödynnettäisiin pilari 2:n (minimivero) veropohjan laskentatapaa ja pilari 1:n kaavaa voittojen jakamiseen.

- Voisi pitkällä aikavälillä pienentää suomalaisyritysten hallinnollista taakkaa ja kuluja, jos yritysveropohja laskettaisiin kaikissa EU-maissa samoin.
- Veroraportointi voitaisiin yhtenäistää.
- Suomen tulisi ottaa käyttöön täysimääräisenä myös malliin mahdollisesti otettavat investointeihin ja talouskasvuun kannustavat elementit (kuten CCCTB-mallin T&K-verovähennys):
- Konsolidointi ei poista kansainvälisen verotuksen ongelmia EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.
- Mikäli BEFIT-mallin valmistelu etenee, sen tulee olla vapaaehtoinen yrityksille.
- Nykyisen suunnitelman mukainen jakokaava on epäreilu Suomelle. Jakokaavan tulee olla kohtuullinen myös pienille vientimaille. Sen tulee myös huomioida aineeton omaisuus.

5.2 Sisämarkkinavero tai -maksu (Single Market Tax, access fee)

EU:n ehdotuksen tarkempi sisältö ei ole tiedossa. Suomesta kertyvä vero olisi vuoden 2019 luvuilla jopa 560 M€, mikäli malli on ehdotetun kaltainen (0,2 % liikevaihtovero, liikevaihto 280 MRD€). Ehdotettu voimaantulo 2027.

- Ei tule ottaa käyttöön, iso yrityksiin kohdistuva lisävero. Liikevaihtoon perustuva vero kohdistuu myös tappiollisiin yrityksiin.
- Heikentää EU:n kilpailukykyä sekä aiheuttaa myös hallinnollisia kuluja yrityksille ja viranomaisille.

Teknologiateollisuus

5.3 Finanssitransaktiovero (FTT)

- Tuemme EK:n linjausta.

5.4 Tulleista jäsenmaiden pidättämä 25 % lasketaan 10 %:iin, ja EU:n budjettiin tilitetään 90 %.

EU:n budjetista noin 20 MRD € muodostuu tilitetyistä tullimaksuista, jolloin 15 %-yksikön muutos nykyisiin kantomaksuihin tarkoittaisi noin 2-3 MRD € lisäsummaa EU:n budjettiin. Suomen vuosittain tilittämä nettotullimäärä on ollut noin 150 M€. Siten 15 %-yksikön korotus tarkoittaisi noin 20 M€ vähennystä Suomen kansalliseen budjettiin. Vuoden 2021 alusta jäsenmaiden kantomaksu nostettiin 25 %:iin (vuonna 2020 luku oli 20 %), eli jäsenmaat tilittävät enää 75 % tulleista EU:lle.

- Olemme myös maaliskuussa 2021 pidetyssä valtiovarainvaliokunnan kuulemisessa esittäneet, että Suomi tukisi jäsenmaiden pidättämän osuuden laskemista 10 %:iin tulevissa budjettineuvotteluissa.

5.5 Jäsenmaksujen bruttovähennysten poistaminen kokonaan.

Suomelle muille maille myönnetyistä jäsenmaksualennuksista aiheutunut vuotuinen lisäkulu on ollut 130-150 M€. Kannatamme jäsenmaksujen bruttovähennysten poistamista tulevissa budjettineuvotteluissa.

6 Verotuksen yksinkertaistaminen aikaansaa säästöjä

Uusien veroehdotusten sijaan EU:n tulisi mieluummin keskittyä yhtenäistämään ja helpottamaan verotusmenettelyä. 27 erilaista verojärjestelmää ja raportointimallia eivät ole järkeviä yrityksille eivätkä valtioille. Komissio on esitellyt kesällä 2020 toimintasuunnitelman veronkierron karsimiseksi sekä verotuksen yksinkertaistamiseksi (Action Plan to Fight Tax Fraud and Making Taxation Simple and Easy). Sen osana komissio selvittää paraikaa mm. toimivampaa digitaalista alv-raportointia sekä vain yhteen maahan alv-rekisteröitymisen mallia EU-alueelle (VAT for Digital Age). Tämä on rakentava ja kannatettava aloite. Direktiiviehdotuksia on lupailtu Q3/2022. Komission tulee ottaa mallia Suomen pitkäjänteisestä työstä verotuksen digitalisoimisessa ja yksinkertaistamisessa. Merkittävien kulusäästöjen lisäksi tämä karsii myös harmaata taloutta, verovajetta ja veronkiertoa, vähentäen osaltaan tarvetta suurille ja epävarmuutta lisääville EU:n verohankkeille.

- Siirtymää kohti reaaliaikataloutta tulee edistää, myös EU-/OECD-tasolla.
- Edistetään veroraportoinnin yhtenäistämistä EU:ssa.

Helsingissä 20.4.2022

Teknologiateollisuus ry

Helena Soimakallio
Johtaja, Kestävä kasvu

Lisätietoja:
Maria Volanen, johtava asiantuntija, veropolitiikka (maria.volanen@teknologiateollisuus.fi)